

Oponentský posudok habilitačnej práce

Téma habilitačnej práce:

Pracovná záťaž v práci sestry s geriatrickým pacientom

Autor práce: **PhDr. Iveta Matišáková, PhD.**

Oponent habilitačnej práce: prof. MUDr. Tibor Šagát, CSc.

1. Aktuálnosť problematiky

Zvolená téma o pracovnej záťaži sestry poskytujúcej ošetrovateľskú starostlivosť geriatrickým pacientom je mimoriadne aktuálna z viacerých dôvodov:

- starnutie populácie a z toho vyplývajúca zvyšujúca sa potreba diagnostiky, liečby a dlhodobej starostlivosti o starých ľudí,

- vzostup porúch mentálneho zdravia v starobe,

významne a komplexne vplyvajú na potreby pacienta s ošetrovateľskými špecifikami, ktoré vyžadujú od sestry špecifické postupy a prístup.

2. Obsahová stránka práce

Práca vychádza z monografie autorky: **Pracovná záťaž v práci sestry s geriatrickým pacientom**, ktorú vydala Fakulta zdravotníctva, Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne v r. 2020, ISBN: 978-80-8075-904-9.

Práca je napísaná na 105 stranách, delí sa na teoretickú časť (32 strán) a výskumnú časť vrátane diskusie (67 strán). Jednotlivé časti sú bohaté dokumentované 51 tabuľkami a 17 grafmi. V práci je citovaných viac ako 70 citácií, z nich 33 je z r. 2015.

3. Metódy spracovania

Jednotlivé časti monografie sú štandardne spracované:

- Úvodná časť poskytuje teoretický prehľad poznatkov z predloženej problematiky pracovnej záťaže sestry pri ošetrovaní geriatrických pacientov, tak ako ich v súčasnosti uvádza odborná literatúra a výskumné štúdie.

- Výskumná časť definuje ciele výskumu, výskumné hypotézy a metodiku výskumu. Ďalej sú analyzované výsledky výskumu zameraného na hodnotenie psychickej a pracovnej záťaže, na hodnotenie rizika syndrómu vyhorenia, na zisťovanie zdrojov napätia a záťaže, pracovnej spokojnosti a na zisťovanie využívania kompenzačných aktivít na zvládnutie pracovnej záťaže.
- Získané údaje sú vyhodnotené vhodnými štatistickými metódami: Meisterov dotazník, Kruskal-Wallisovho test, Dunnovho test a i.

4. Formálna úroveň habilitačnej práce

Habilitačná práca je prehľadne spracovaná, na výbornej vedeckej a odbornej úrovni. Neobsahuje žiadne závažné gramatické a štatistické nedostatky.

5. Výsledky výskumnej časti

Na základe výskumného problému, výskumných otázok a cieľov bolo naformulovaných 7 východiskových hypotéz/predpokladov. Ich skúmaním autorka zistila niektoré veľmi pozoruhodné a významné výsledky.

H1 Existuje vzťah medzi psychickou záťažou a vekom, dĺžkou praxe, a typom pracoviska a zmennosťou.

Napriek hypotetickému predpokladu, že stúpajúci vek sa bude spájať s väčšou psychickou záťažou sestry sa prekvapujúco na základe odpovedí podľa otázok Meisterovho dotazníka nepotvrdil. Autorka konštatovala, že:

- vzrastajúci vek nemá žiadny signifikantný vplyv na vnímanie psychickej záťaže sester danom Meisterovým dotazníkom,
- ani medzi počtom odpracovaných rokov a vnímaním psychickej záťaže sestrami nie je štatisticky výraznejšia korelácia,
- rovnako ani v prípade sledovania vzťahu dĺžky praxe sestry v geriatrickej a jej psychickou záťažou,
- rovnako sa nezistili signifikantné rozdiely pri rôznom type pracoviska,
- avšak s viac zmennosťou stúpa nárast vnímania monotónie a nešpecifickej stresovej odozvy, pričom však vnímanie preťaženia je v akomkoľvek type zmennosti vnímané podobne.

H2 Existuje vzťah medzi pracovnou záťažou a vekom, dĺžkou praxe, typom pracoviska.

Napriek hypotetickému predpokladu, že existuje vzťah medzi pracovnou záťažou a vekom, dĺžkou praxe a typom pracoviska autorka konštatovala, že:

- Nie je vzťah medzi pracovnou záťažou a vekom sestier, so stúpajúcim vekom nevzrastá vnímanie pracovnej záťaže sestier, práve naopak, s nárastom veku pozorovala nepatrný nárast „rezistencie“ sestier voči testovaným faktorom,
- Sestry vnímajú aktuálnu pracovnú záťaž bez ovplyvnenia dĺžkou svojej praxe v geriatrickej (neparametrický Spearmanov korelačný koeficient),
- Potvrdil sa vzťah medzi typom pracoviska a mierou pracovnej záťaže. V tomto ohľade dominujú hospice a nemocničné prevádzky, nasledované sociálnymi zariadeniami a ADOS. Na konci výpočtu sa nachádzajú ambulantné pracoviská.

H 3 Existuje vzťah medzi náročnosťou práce na geriatrickej oddelení a mierou psychickej záťaže.

Po analýze príslušných údajov charakterizujúcich mieru psychickej záťaže a náročnosť práce na geriatrickej oddelení autorka zistila, že:

- oba parametre vzájomne v celkových ukazovateľoch súvisia so silnejšou mierou korelácie.

H4 Existuje vzťah medzi spokojnosťou v práci a dosiahnutým vzdelaním sestier.

Autorka vo svojom súbore zistila, že rozdiely v miere spokojnosti v práci a dosiahnutým vzdelaním sú štatisticky významné, najmä pri porovnaní SZŠ, Bc. versus PhDr. + PhD. Pre nízky počet sestier s PhDr. + PhD. v súbore (10) uvedené zistenie autorka nepokladá za všeobecne platné pre geriatrické sestry.

H5 Existuje vzťah medzi rizikom syndrómu vyhorenia a pracovnou záťažou, psychickou záťažou a zmennosťou.

Autorka potvrdila, že:

- je vzťah medzi psychickou záťažou a mierou rizika vyhorenia, na ktorom sa podieľajú predovšetkým dôsledky fyzickej vyčerpanosti a telesnej únavy, ako aj uvedomenia si pocitu vyhorenia,
- nie je vzťah medzi prácou na zmeny a rizikom syndrómu vyhorenia.

H6 Existuje vzťah medzi vykonávaním kompenzačných aktivít a psychickou záťažou, spokojnosťou a rizikom syndrómu vyhorenia.

Autorka v súbore zistila, že

- Nie je významný vzťah medzi frekvenciou vykonávania kompenzačných aktivít a psychickou záťažou,
- Slabá korelácia je aj medzi frekvenciou vykonávania kompenzačných aktivít a rizikom syndrómu vyhorenia.

Z výsledkov vyplýva, že kompenzačné aktivity takou formou ako ju realizovali sestry v súbore majú síce priaznivý vplyv na znižovanie rizika vyhorenia, avšak nemajú dostatočnú účinnosť pre jeho elimináciu. Zistenie by sa malo využiť v praxi.

H7 Existuje vzťah medzi počtom pacientov, o ktorých sa sestra stará počas zmeny a vnímaním záťaže.

Autorka nezistila vzťah medzi počtom pacientov, o ktorých sa sestra stará počas zmeny a vnímaním záťaže. Predpokladá, že náročnosť práce sestier primárne spočíva v type postihnutia, diagnózy a anamnézy pacienta a nie je podstatný počet pacientov, o ktorých sa stará.

6. Prínos a uplatnenie výsledkov pre rozvoj geriatrickej ošetrovateľskej starostlivosti

Využitie poznatkov zo štúdie v závere práce chýba.

7. Otázky a pripomienky k predloženej práci

7.1 Ktoré faktory spôsobili, že v súbore autorka nezistila vzťah medzi psychickou záťažou a vekom, dĺžkou praxe, a typom pracoviska? Z predpokladanej hypotézy sa dalo očakávať potvrdenie vzťahu.

7.2 Ktoré faktory spôsobili, že v súbore autorka nezistila vzťah medzi pracovnou záťažou a vekom, dĺžkou praxe? Z predpokladanej hypotézy sa dalo očakávať potvrdenie vzťahu, ktorý potvrdila len pre vzťah medzi typom pracoviska a pracovnou záťažou (ambulancia/nemocnica).

7.3 Nejednoznačný je záver v prípade H3, ktorá skúmala vzťah medzi náročnosťou práce na geriatrickom oddelení a mierou psychickej záťaže. Je tento výsledok skutočným vyjadrením uvedeného vzťahu alebo išlo o nevhodnú metodiku skúmania?

7.4 H4 skúmala vzťah medzi stupňom získaného vzdelania a spokojnosťou v práci. Vzhľadom na počet sestier s PhDr. + PhD. v súbore (10) sú tieto výsledky nepoužiteľné, skladba súboru formulovanie tejto hypotézy vylučovala. Okrem toho rozdiely neboli štatisticky významné pri porovnaní SZŠ, VOŠ, Bc a Mgr. Možno porovnávať spokojnosť v práci podľa vzdelania keďže sestry s vyšším vzdelaním sú na iných pracovných pozíciách a preto aj ich spokojnosť bude rôzna?

7.5 Ktorým faktorom prikladá autorka význam, keď sa nepotvrdil pri **H5** vzťah medzi prácou na zmeny a rizikom syndrómu vyhorenia? Zmennosť už svojim charakterom patrí k významným faktorom vyhorenia.

7.6 Ako si možno vysvetliť, že sa nepotvrdil vzťah v **H6** medzi kompenzačnými aktivitami psychickou záťažou, spokojnosťou a rizikom syndrómu vyhorenia?

7.7 Ako si vysvetľuje autorka výsledok pri skúmaní **H7** - vzťah medzi počtom pacientov a vnímaním záťaže? Pričom autorka v závere práce konštatovala, že *„Sestry za najviac zaťažujúce vo svojej práci považovali aspekty ako je množstvo práce, ktoré musia stihnúť za vymedzenú dobu, počet pacientov, o ktorých sa starajú počas služby, množstvo administratívy, množstvo telefonátov, množstvo požiadaviek od rodinných príslušníkov“*.

Súhrnne možno konštatovať, že nepotvrdili sa hypotézy 1,2,5,6,7.

7.8 Ako možno formulovať využitie získaných poznatkov v praxi a pri rozvoji ošetrovateľskej starostlivosti o geriatrického pacienta?

8. Záverečné zhodnotenie

Na základe uvedených faktov v posudku konštatujem, že zvolená téma monografie je aktuálna a uvedené výsledky majú nielen teoretický význam, ale aj praktickú využiteľnosť v praxi. Pokiaľ autorka zodpovie položené otázky a vysvetlí uvedené nejasnosti v zmysle Vyhlášky MŠ SR č.6/2005

odporúčam

habilitačnú prácu na obhajobu a po úspešnej obhajobe navrhujem PhDr. Ivete Matišákovej, PhD. priznať vedecko-pedagogický titul **docent** v študijnom odbore 7.4.1 ošetrovateľstvo.

V Bratislave 2.9.2021

